

Enkele vooraanstaande Oostendenaars stichtten in mei 1917 een vriendenkring "DE RIJSTVRETERS" met het doel de leden tijdens de droeve oorlogsmaanden ontspanning te bezorgen. Er werden wedstrijden ingericht : roeien, boltra, kaarten, vogelpik, enz. en daarnaast enkele gezellige bijeenkomsten opgeluisterd met muziek, zang en voordracht uit het repertorium van de leden al naar hun kunnen en bevoegdheid tot jolijt of ontroering van de aanwezigen.

De meeste programma's van deze bijeenkomsten berusten in het archief "DE PLATE" Zo is het mogelijk geweest een overzicht te maken van de 'hitparade' uit de jaren 1917/1918.

I KLAVIER

De voornaamste nummers waren klavierstukken, één enkele keer een solo voor cello : "Romance sans Paroles", daartussen zang en voordracht.

Emiel de Visscher was de man die het klavier in de meeste gevallen bespeelde, ook als begeleiding van de zangers of zangeressen.

Op een paar uitzonderingen na, waarbij het de bedoeling was de aanwezigen te laten meezingen ("Potpourri no. 3" of "Het lied van de RijstvreTERS" : "Wij eten rijst") waren de stukken van licht klassieke aard of enkele stukken om er de stemming in te brengen : zoals marsen en walsen, ook een paar stukken die we als "vaderlands" kunnen betitelen, omdat ze in verband staan met het leger (dat toen aan de IJzer vocht).

Van de voorgebrachte stukken is de toondichter niet aangegeven, maar we kunnen er enkele nog herkennen, die ten huidige dage, nog sporadisch gespeeld worden. Hier volgt dan het programma, in de volgorde zoals we het hebben opgetekend : "Daar komen de soldaten", "L'Or et l'Argent", "Départ du Régiment", "Diabelli" (vierhandig), "Le Ballon Captif", "Estudiantina", "De Lichte Gentenaars", "Junior Him", "L'Orage", "Potpourri no. 3", "Les Cadets", "Amour et Printemps", "En voulez-vous", "vous", "Ombres Parisiennes", "Faust", "Promenade Militaire", "Dichter und Bauer", "Het Broerke", "Boy-Scouts Marche", "Amour noir et blanc", "Jardin d'Amour" (wals), "Pitchounette" (wals), "Zampa", "Tobogan", "Lac d'Amour", "Si j'étais roi", "Marche militaire" (Schubert ?), "Laissez-moi pleurer", "Wij eten rijst", "L'Ostendaise" (scottish), "Fleur d'amourette" (wals), "Laisse moi pleurer" (wals), "Peuple chante" (marche), "Joyeuse Entrée" (marche).

II ZANG

Hier vindt men liederen uit bijna alle genres : klassiek (opera), kunstlied, romances, vaderlandse, smartlappen en kluchten. Wat vooral opvalt is dat van de 40 vermelde stukken er 17 Nederlandstalige en 23 Franstalige zijn. Op een bijeenkomst werden door zangers 'enkele Engelse liederen' gezongen, evenwel zonder titelvermelding.

Hier de reeks, geklasseerd volgens genre :

OPERA : duo's uit "Rigoletto" en "Mireille" ;

OPERETTE : "La fille du Régiment" :

ROMANCES/KUNSTLIED : "Coeur de Gamine", "Les grands yeux noirs", "Rends moi mon coeur", "Jeanne d'Arc à Rouen", "Veux-tu ?", "Rapelle-toi", "La lettre de Colombine", "Le bon homme jadis", "Brise des nuits", "Ninon", "Les Ordonnances", "Dans les cieux", "Amour et fanatisme", "Plaisir d'Amour", "Edelweiss", "L'Angelus de la Mer".

Tot hier dus alles in het Frans.

Van VADERLANDSE liederen zijn te vermelden : "Ik min mijn Vaderland", "Vlaanderen",

"Le drapeau du Régiment". Hierbij kunnen we ook nog voegen : "Oorlogskinderen" en "Waarom moet het oorlog zijn ?", die ook wel in de reeks smartlappen thuishoren.

SMARTLAPPEN : "Het gemarteld kind", "De twee vriendjes", "Wie kan dat ooit vergeten ?" "De stouwersbaas" en "La légende des Flots bleus" ofte de Franse (originele) versie van het visserslied : "Drie kleine knaapjes die aan 't spelen waren langs de zee kant".

KLUCHTLIEDEREN : "De Familieboom", "De Paraplu van Schoonmama", "Familiereis naar Parijs", "Ik zou willen trouwen", "De lieve Meid", "Het Adresboek", "Arabische liefdesverklaring", "De Pot Spinage", "Een schone jongen".

Liederen die niet voldoende gekend zijn door mij om in een of andere categorie onder te brengen : "Benvenuto en Thauaut", benevens de reeds vermelde "Engelse liederen", zonder aanduiding van titel of aard.

III VOORDRACHT

De sekretaris van "De Rijstvreters" noemt dit genre : "Uitgalming". Op de 29 uitgalmingen zijn er slechts twee Franse.

Kluchtige waren : "Dove Stiene en Schele Manse", "De Rekenles", "De Soep welke hij niet kon eten", "Een Schone Verhandeling over Minneliedereren", "De Dienstmeid", "Tien Minuten te laat", "Frits en Mathilde", "De Gezonde Ezels", "Bagyntje en Erfgenamen".

Er waren natuurlijk ook smartlappen zoals : "De Kleine Hendrik", "De tranen der dankbaarheid", "Moederliefde", "Sint-Niklaas", "Grootouders", "De Zoon van de Metseldiender", "De Redding", "Na den Strijd", "Zijn huis", "Twee Broeders", "De Korporaal en zijn Broeder", "De Blinde", "Vader en Moeder".

En ernstige : "Het geschenk", "'t Wintert akelig", "Het Lied der Zee" en "De droeve tijden" ('t zijn droeve tijdens als de oorlog woedt, als mensen men slacht gelijk dieren ...).

De twee Franse zijn : "Souffrance d'Hiver" en "La Petite Américaine".

o o o o o

Uit dit repertorium blijkt de invloed op een zeker publiek van wat het zomerseizoen te Oostende vóór 1914 bracht aan klassiek en minder zwaar genre (Kursaalconcerten en optredens van vreemde, vooral Franstalige gezelschappen). Ok het cabaret en het café-chantant is vertegenwoordigd, maar de "platte" kant is vermeden, daarentegen zijn de smartlappen zeker niet vergeten.

Bijzonder te vermelden is dat in het programma steeds liederen in verband met het vaderland, het leger en de oorlog werden ingeschakeld : Het was aktueel.

Voordrachtgevers en publiek bestond vooral uit ambtenaren en lokale handelaars, veel namen zijn nu nog bekend.

Wat opvalt is dat voor wat de zang en de klavierstukken betreft, de meerderheid in het Frans werd gezongen, samen met een paar Franse "uitgalmingen". De minder ernstige kant en de smartlappen zijn in het Nederlands.

Van een Frans lied kon men meer "genieten" zonder de tekst de verstaan, terwijl voor een smartlap of klucht (lied of voordracht) te behoorder meer in zijn eigen taal moet aangesproken worden.

Hoewel "De Rijstvreters" een zekere categorie betere burgerij vertegenwoordigt, was hun aantal toch beperkt : er zijn hoogstens 39 mannelijke leden geweest, en de kring eerder gesloten : nieuwe leden moesten door twee effectieve leden voorgedragen worden.

Deze groep vertegenwoordigt evenwel niet de ganse bevolking. Er waren zeker nog andere kernen. Een kern, zuiver Vlaams gericht, propageerde uitsluitend het Vlaamse lied en in de bundels die ik heb kunnen inzien komen dan vooral de Vlaamse "klas-siekers" voor :

"Mijn Vlaandren heb ik hartelijk lief", "Het lied van den Smid", "Moederke alleen", "De Vlaamse Leeuw", "De Vlaamsche Smeder", "Aan die van Havere", enz.

Ook hier komen bekende namen voor, maar de dokumentatie die in mijn bezit is is te gering om over deze verenigingen nog meer te kunnen vertellen. Een programma is voldoende gekend : het Vlaamse Kunstlied.

Over "De Rijstvreters" willen we nog eens afzonderlijk uitweiden.

Jef Klausling

ANTWOORD OP VRAAG A. LOWYCK

In antwoord op de vraag van de heer A. LOWYCK, welke in het november-nummer op p. 79/196-197 verscheen kregen we twee antwoorden binnen :

1. Vanwege de heer John LAUWEREINS (telefonisch).

"Volgens mij is dit de steunvloer van de Zeedijk, die men kan zien bij laag water".

2. Vanwege de heer Daniel FARASYN :

"De dubbele lijnen tussen de laagwaterlijn en de versterkingen van de stad duiden het verloop aan van de Oostendse zeedijk, rechtlijnig vóór de stad, zaagvormig ten N.W. van de stad.

Aanvullend wil ik signaleren dat deze kaart werd opgesteld ten tijde van de bouw van een nieuw sluizencomplex te Sas-Slijkens ter vervanging van het sas, dat ten dele, in 1752, was ingestort.

Niet alleen werd er toen gezocht naar een passende inplanting voor een nieuwe sas, maar sommigen maakten van de gelegenheid gebruik van terzelfdertijd het probleem van de geuleaanslibbing aan te pakken, o.m. door het graven van kanalen, die rechthoekig in de geul en door schuursluizen afgesloten voor geulverdieping dienden te zorgen. Deze kaart dd. 1756 is een voorbeeld van dergelijk plan.

Mag ik u terloops op wijzen dat aan de linkerzijde niet het kanaal Oostende-Brugge is afgebeeld, maar wel de vaart Plassendale-Nieuwpoort met o.m. de Zandvoordebrug, de Hogebrug en de "S.uyse Snaeskerk", alias de "Verloren Kost".

3. Aanvullende nota van de Redactie : In het in 1864 gepubliceerde "Rapport aan den Minister van Binnenlandsche Zaken, door wijlen dne Hoofdinspecteur Van der Kun en den Hoofdingenieur J.A. Beyerinck over hun bezoek van eenige havens in België en Frankrijk in 1863" lezen we op p. 15 "Nog blijft ons een woord te zeggen over den fraaijen zeedijk die Oostende omgordt.

Eene buitenglooiing van 3 op 1 is van zeer regelmatig behakten en laagsgewijze aangebrachten Doornikschen steen voorzien, waarvan de voet steunt tegen eene rij damplanken met gording en palen voorzien ...".

O.V.

FELICITATIES

Onze oprechte gelukwensen gaan deze maand naar onze leden de Heer en Mevrouw Daniel en Rita DECLERCQ-VANDERBEKE die de gelukkige geboorte van een dochtertje CINDA wisten aan te kondigen.

A.V.